

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОЇ ТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ЮСТИЦІЇ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

**ОДЕСЬКІ ГРУДНЕВІ ЦИВІЛІСТИЧНІ ЧИТАНЯ:
ПРИВАТНЕ ПРАВО, ЯК КОНЦЕПТ
В УМОВАХ ВІЙНИ:
ЛЮДСЬКИЙ ВИМІР**

МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції

*Одеса,
12 грудня 2024 року*

Одеса
Фенікс
2024

За загальною редакцією

доктора юридичних наук, професора *Є. Харитонов*,
докторки юридичних наук, професорки *І. Давидової*

Упорядники-укладачі:

Давидова Ірина – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», професорка;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія».

Члени оргкомітету Всеукраїнської наукової конференції:

Андронов Ігор – д.ю.н., професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Подцерковний Олег – д.ю.н., зав. кафедри господарського права та процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Харитонов Олена – д.ю.н., зав. кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Харитонов Тетяна – д.ю.н., зав. кафедри аграрного, земельного та екологічного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Мінченко Райса – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Бабич Ірина – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Берназ-Лукавецька Олена – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Матійко Микола – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Орзіх Юрій – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Шамота Олександр – асистент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія»;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія».

Одеські грудневі цивілістичні читання: приватне право, як концепт в умовах війни: людський вимір : матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 12 груд. 2024 р.) [Електронне видання] / за заг. ред.: д.ю.н., проф. Є. Харитонов, д.ю.н., проф. І. Давидової ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2025. – 318 с. – Режим доступу:

ISBN 978-617-8430-40-5

Збірник містить матеріали доповідей з теоретичних, історичних і методологічних проблем цивільного права та процесу, господарського права і процесу, аграрного, земельного, екологічного та природоресурсового права та інших галузей приватного права, які були оприлюднені на Всеукраїнській науковій конференції 12 грудня 2024 р. в Національному університеті «Одеська юридична академія».

Збірник спрямований на ознайомлення юридичної громадськості з дослідженням науковців у сфері цивілістики і може бути корисний як у навчальному процесі, так і в науковій діяльності.

УДК 347.1 : 341.9“364”(477)

Матеріали видано за авторською редакцією.

Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники Всеукраїнської наукової конференції, їхні наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи вищих навчальних закладів і установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	10
<i>Харитонов Євген Олегович, Харитонova Олена Іванівна,</i> ГІБРИДНА ВІЙНА ЯК ЗІТКНЕННЯ ІНТЕРЕСІВ: ЛЮДСЬКИЙ ВИМІР . .	12
<i>Давидова Ірина Віталівна,</i> ЗУСТРІЧНИЙ ПОЗОВ У ДОГОВІРНИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ	16
<i>Мінченко Раїса Миколаївна,</i> ПРАВОСУДДЯ В УКРАЇНІ. ПРАВОСУДДЯ ПЕРЕХІДНОГО ПЕРІОДУ. АЛЬТЕРНАТИВА ЧИ НЕОБХІДНІСТЬ	20
<i>Сафончик Оксана Іванівна,</i> ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ УКЛАДАННЯ ШЛЮБУ ОНЛАЙН ЗА ДОПОМОГОЮ ЗАСТОСУНКУ ДІЯ В УКРАЇНІ .	24
<i>Адамова Олена Семенівна,</i> СТРЕС ТА РЕПРОДУКТИВНЕ ЗДОРОВ'Я ЛЮДИНИ В УМОВАХ ВІЙНИ: ПСИХОСОМАТИЧНІ ТА ПРАВОВІ РОЗВІДКИ.....	27
<i>Бабич Ірина Григорівна,</i> ЕВОЛЮЦІЯ ПРЕДСТАВНИЦТВА У РИМСЬКОМУ ПРАВІ І У СУЧАСНОМУ ЦИВІЛЬНОМУ ПРАВІ	31
<i>Берназ-Лукавецька Олена Михайлівна,</i> ЦИФРОВІ ТЕХНОЛОГІЇ У БАНКІВСЬКІЙ СФЕРІ	34
<i>Василевська Надія Станіславівна,</i> ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДОМЕДИЧНОЇ ДОПОМОГИ В УКРАЇНІ, РЕАЛІЇ ВІЙСЬКОВОГО ЧАСУ	37
<i>Глиняна Катерина Михайлівна,</i> ГУМАНІТАРНІ ПРИНЦИПИ ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ	41
HUMANITERIAN PRINCIPLES FOR THE PROTECTION OF CHILDREN'S RIGHTS IN SITUATIONS OF ARMED CONFLICT	41
<i>Галупова Лариса Ігорівна, Мартинюк Іван Вікторович,</i> ПЕРЕВАГИ МЕДІАЦІЇ ЯК СПОСОБУ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ	45
<i>Журило Сергій Сергійович</i> ОКРЕМІ ПИТАННЯ АНТИКОРУПЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ В СФЕРІ ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ.....	49
<i>Завальнюк Сергій Володимирович</i> ЗНАЧЕННЯ СУДОВОЇ ПРАКТИКИ У ПОДОЛАННІ ПРОГАЛИНИ В ЗАКОНОДАВСТВІ ЩОДО ПОНЯТТЯ «МАЙНОВОГО ПРАВА»	53

щеною небезпекою: наказ Державного комітету України з нагляду за охороною праці від 26.01.2005 р. № 15 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0231-05#Text>

6. Про охорону праці: Закону України від 14.10.1992 р. № 2694-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2694-12#Text>

7. Про дорожній рух: Закон України від 30.06. 1993 р. № 3353-XII URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3353-12#Text>

Глиняна Катерина Михайлівна,

кандидатка юридичних наук, доцентка, доцентка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія»

ГУМАНІТАРНІ ПРИНЦИПИ ЩОДО ЗАХИСТУ ПРАВ ДІТЕЙ В УМОВАХ ВОЄННОГО КОНФЛІКТУ

HUMANITERIAN PRINCEPLES FOR THE PROTECTION OF CHILDREN'S RIGHTS IN SITUATIONS OF ARMED CONFLICT

Воєнні конфлікти у сучасному світі створюють серйозні виклики для забезпечення прав людини, особливо для найбільш вразливих груп населення – дітей. Вони є першочерговими жертвами фізичного, психологічного та соціального впливу війни. У таких умовах гуманітарні принципи стають фундаментом для захисту прав дитини, забезпечуючи основу для міжнародного співробітництва та правового регулювання.

Діти, згідно з міжнародним гуманітарним правом, потребують особливого захисту. Женевські конвенції 1949 року та їхні Додаткові протоколи 1977 року передбачають спеціальні положення щодо захисту дітей під час збройних конфліктів. Вони зобов'язують сторони конфлікту забезпечувати безпеку дітей, включно із заборонаю на залучення дітей до участі у воєнних діях, а також гарантії доступу до гуманітарної допомоги, медичних послуг і освіти. Права дітей у цьому контексті є невід'ємною частиною права на життя та людську гідність. [1,2,3]

Серед основ гуманітарних принципів у цьому контексті ключову роль відіграють принципи гуманності, нейтральності та незалежності. Принцип гуманності наголошує на необхідності мінімізувати

страждання дітей, забезпечуючи їм доступ до медичної допомоги, психологічної підтримки та безпечного середовища. Принцип нейтральності вимагає, щоб гуманітарна допомога надавалася без будь-яких дискримінаційних критеріїв, а виключно на основі потреб. Принцип незалежності передбачає, що гуманітарна діяльність не повинна залежати від політичних чи військових інтересів, забезпечуючи пріоритетність захисту прав дитини.

Особливу увагу слід приділяти реінтеграції та реабілітації дітей, які постраждали внаслідок воєнних конфліктів. Психологічні травми, розрив у доступі до освіти, втрата сім'ї або житла є поширеними проблемами, які вимагають комплексних підходів до їх розв'язання. У цьому аспекті важливу роль відіграють міжнародні організації, такі як ООН, ЮНІСЕФ та Червоний Хрест, які спрямовують свої зусилля на моніторинг дотримання прав дітей, надання екстреної допомоги та розробку довгострокових стратегій.

Як зазначає правова доктрина, Україна приймає активні дії щодо правового регулювання правового статусу дітей які постраждали внаслідок воєнних дій. Так, Закон України «Про охорону дитинства» визначає нову категорію – «діти, які постраждали внаслідок воєнних дій та збройних конфліктів, – діти, які отримали поранення, синці, розчленування, зазнали фізичного, сексуального, психологічного насильства внаслідок воєнних дій або збройного конфлікту, викрадені або незаконно вивезені з України, беруть участь у військових формуваннях або незаконно утримуються, в тому числі в полоні». [4]

Але, проблеми щодо захисту дітей з кожним роком військової агресії проти України тільки зростають. Науковці зазначають що «Через війну росії проти України, за даними ЮНІСЕФ, понад 2,5 мільйона дітей стали внутрішньо переміщеними особами на території України, а понад 2 мільйона дітей стали біженцями в інших країнах Європи». [5]

Національне законодавство також має враховувати міжнародні стандарти, щодо захисту прав дитини. Уряди повинні інтегрувати принципи міжнародного гуманітарного права у внутрішнє регулювання, впроваджуючи механізми для запобігання порушенням прав дітей, включаючи кримінальну відповідальність за їх вербування або насильство над ними.

Таким чином, забезпечення прав дітей в умовах війни є складним завданням, яке потребує об'єднання зусиль міжнародного співтова-

риства, урядів і громадянського суспільства. Гуманітарні принципи слугують незамінною основою для формування політики, яка спрямована на підтримку дітей, забезпечення їхнього розвитку навіть у надзвичайних умовах і створення передумов для їхнього майбутнього.

Правова доктрина також визначає, що «В міжнародних стандартах захисту дітей робиться наголос на те, що в країнах, які зазнали наслідків збройних конфліктів, потрібно підсилювати психічну стійкість вразливих дітей і покращувати їхнє психологічне самопочуття в цілому.» У зв'язку з цим, національне правове регулювання в сфері захисту прав дітей також повинні робити акцент на психологічний захист дітей, особливо тих хто постраждав від війни. [6]

У контексті глобального співробітництва важливу роль відіграє інтеграція гуманітарних принципів у стратегії миробудування та постконфліктного відновлення. Війна залишає глибокі травми на житті дітей, і ці наслідки не обмежуються періодом активних бойових дій. Розробка довгострокових політик, спрямованих на відновлення освітньої інфраструктури, системи охорони здоров'я та соціальної підтримки, є необхідною умовою для стабілізації суспільства після завершення конфлікту.

Особливої уваги потребують діти, які пережили особисту втрату, наприклад, втрату батьків чи житла, а також ті, хто став жертвами викрадення, торгівлі людьми або використання у воєнних діях. Для таких дітей потрібні програми, які забезпечать не лише матеріальну допомогу, а й відновлення їхньої довіри до суспільства. Реабілітація має включати психологічну допомогу, соціальну адаптацію та заходи, спрямовані на відновлення дитячої ідентичності, яку часто руйнують війна і насильство.

Крім того, важливим аспектом є залучення місцевих громад до процесу захисту дітей. Це сприяє створенню сталих механізмів підтримки, які залишаються дієвими навіть після завершення активного втручання міжнародних організацій. Громадянське суспільство відіграє ключову роль у підтримці дітей через локальні ініціативи, навчальні програми та побудову безпечного середовища.

Таким чином, забезпечення прав дітей у контексті воєнного конфлікту вимагає комплексного підходу, який поєднує оперативну гуманітарну допомогу, стратегічне планування та довгострокову підтримку. Гуманітарні принципи стають основою для формування

міжнародної солідарності, яка дозволяє зберігати і відновлювати життя дітей навіть у найбільш критичних обставинах. Тільки через об'єднання зусиль міжнародних структур, урядів та громадянського суспільства можна забезпечити повагу до прав дітей та їхню можливість мати майбутнє, вільне від наслідків війни.

Важливе дослідження в сфері захисту прав дітей було зроблено Національним інститутом стратегічних досліджень, яке встановило основні рекомендації щодо вирішення проблем в сфері захисту прав дітей, наприклад рекомендації щодо внесення змін до ст. 124 Конституції України з метою ратифікації Римського статуту міжнародного кримінального суду, з метою забезпечення невідворотності покарання та у відповідності до принципів гуманітарного права посилити відповідальність за військові злочини проти дітей, не залучати дітей до військових формувань, програм, заходів, пов'язаних з оволодінням навичками оперувати бойовою зброєю, несенням військової служби. [7]

Захист прав та інтересів дітей в умовах воєнного конфлікту є складним і багатогранним завданням, яке вимагає інтеграції гуманітарних принципів у національні та міжнародні політики. Гуманність, нейтральність та незалежність стають моральними і правовими орієнтирами для збереження життя, здоров'я і гідності дітей, які страждають від наслідків війни. Міжнародне співтовариство, уряди та громадянське суспільство повинні діяти спільно, забезпечуючи не лише екстрену допомогу, але й створюючи умови для відновлення і довгострокової стабілізації життя дітей.

Комплексний підхід до реабілітації дітей, який включає психологічну підтримку, доступ до освіти та захист їхніх прав, сприяє подоланню наслідків воєнних конфліктів і формуванню передумов для побудови безпечного майбутнього. Важливість гуманітарних принципів полягає у їх здатності залишатися універсальним інструментом у вирішенні найгостріших проблем, допомагаючи дітям пережити війну та інтегруватися у мирне суспільство. Тільки через юридичні, соціальні, економічні зусилля можна забезпечити дітям можливість розвитку та збереження їхнього права на майбутнє.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Женевська конвенція про поводження з військовополоненими від 12.08.1949 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_153#Text

2. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I) від 08. 06.1977 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text

3. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв збройних конфліктів неміжнародного характеру від 8 червня 1977 року (Протокол II) URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_200#Text

4. Ніколайчук С. «Захист прав дітей в умовах воєнного стану: проблеми теорії та практики». URL: <https://er.dduvs.edu.ua/bitstream/123456789/11053/1/14.pdf>.

5. Калінічева Г. «Захист освіти від військового втручання: історичні нариси та реалії сучасності». URL: <http://surl.li/ezcszt>.

6. Ігнатенко К. «Міжнародні стандарти захисту прав дітей в умовах збройного конфлікту в Україні».

7. Національний інститут стратегічних досліджень «Щодо дотримання Україною міжнародних стандартів захисту прав дітей у збройних конфліктах. Аналітична записка. електронний ресурс URL: <http://surl.li/yemwwg>

Галупова Лариса Ігорівна,

кандидатка юридичних наук, доцентка

кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції

Національного університету «Одеська юридична академія»

Мартинюк Іван Вікторович,

кандидат юридичних наук, асистент кафедри права інтелектуальної

власності та патентної юстиції

Національного університету «Одеська юридична академія»

ПЕРЕВАГИ МЕДІАЦІЇ ЯК СПОСОБУ ВРЕГУЛЮВАННЯ КОНФЛІКТІВ У СФЕРІ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ В ПЕРІОД ДІЇ ВОЄННОГО СТАНУ

Під час військових дій та у період післявоєнного відновлення економіки особливо важливо забезпечити стабільність правового поля, захист прав інтелектуальної власності та ефективне врегулювання конфліктів у цій сфері. Традиційні способи захисту прав інтелектуальної власності в умовах воєнного стану часто стикаються з додатковими труднощами, такими як завантаженість судів, зміна юрисдикції чи неможливість участі у судовому процесі через активні бойові